

Бурштинське водосховище

Імена, місце роботи та адреси укладачів:

к.б.н. Богдан Проць (Державний природознавчий музей НАН України, Світовий фонд охорони природи (WWF), вул. Театральна, 18, м.Львів, Україна, 79008, тел.:+38-067-3533813, E-mail: bohdan.prots@gmail.com),

к.г.н. Іван Круглов (Львівський національний університет імені Івана Франка, вул. Дорошенка, 41, м.Львів, Україна, 79000, тел.:+38 032 2754999, E-mail: ikruhlov@gmail.com),

к.б.н. Андрій Бокотей (Державний природознавчий музей НАН України, вул.Театральна, 18, м.Львів, Україна, 79008, тел.:+38-067-7125741, E-mail: bokotey.a@gmail.com),

к.б.н. Володимир Різун (Державний природознавчий музей НАН України, вул.Театральна, 18, м.Львів, Україна, 79008, тел.:+38-067-7675023, E-mail: rizunv@ukr.net),

к.б.н. Андрій- Тарас Башта (Інститут екології Карпат НАН України, вул. Козельницька, 4, Львів, Україна, 79026, тел.:+38-067-9475913, E-mail: atbashta@gmail.com),

к.б.н. Олег Орлов (Державний природознавчий музей НАН України, вул.Театральна, 18, м.Львів, Україна, 79008, тел.:+38-063-2306454, E-mail: orlov_oleg@mail.ru),

к.б.н. Оксана Вовк (Державний природознавчий музей НАН України, вул.Театральна, 18, м.Львів, Україна, 79008, тел.:+38-067-6732775, e-mail: oksana@museum.lviv.net)

Дата заповнення/оновлення: 14 вересня 2009 р.

Країна: Україна

Назва водно-болотного угіддя (ВБУ) міжнародного значення (рамсарського угіддя):
Бурштинське водосховище (Burshtyn Water Reservoir)

Визнання нового рамсарського угіддя або оновлення даних для існуючого угіддя:
Визнання нового рамсарського угіддя

Зміни угіддя після його визнання або попереднього оновлення (тільки для оновленого Інформаційного листка рамсарського угіддя): Для цього типу угіддя цей пункт не заповнюється

Карта ВБУ: Карта рамсарського угіддя додається. Пропонована територія угіддя є частиною Галицького НПП. Розміщене на території однойменного водосховища.

Географічні координати (широта/довгота, в градусах і хвилині) (WGS84): 24° 40' сх. д.; 49° 14' пн.

Розташування: Івано-Франківська область, Галицький район (за 40 км на північ від м. Івано-Франківськ).

Висота над рівнем моря: (в метрах: середня та/або максимальна і мінімальна).

220 м н.р.м.

Площа: (в га).

1260 га

Загальний опис угіддя: Угіддя є водосховищем створеним на ріці Гнила Липа (притока Дністра), вздовж берегів обкладене бетонними плитами, у водосховищі розводять промислові види риб. Відрізняється найвищою концентрацією птахів на одиницю водної поверхні у регіоні.

Рамсарські критерії:

2, 3, 4, 5, 6

Обґрунтування кожного рамсарського критерію, вказаного в пункті 13:

Критерій 2. Є місцем поселення видри (*Lutra lutra*) – NT (IUCN, 2008).

Критерій 3. Бурштинське водосховище, разом із прилеглими риборозплідними ставами дільниці "Бурштин" рибгоспу "Бурштин" є важливим осередком біорізноманіття регіону. Ця територія є місцем відтворення, харчування, зимівлі та міграційних зупинок.

Критерій 4. Бурштинське водосховище разом із прилеглими риборозплідними ставами дільниці "Бурштин" рибгоспу "Бурштин" є важливим осередком відтворення водно-болотних птахів. Це найбільша за площею незамерзаюча водойма у Передкарпатті є місцем зупинок під час міграції та зимівлі водоплавних птахів, особливо це стосується качкових: крижня *Anas platyrhynchos*, попелюха *Aythya ferina*, чубатої черні *Aythya fuligula*, сірої гуски

Anser anser, свищ *Anas penelope*, гоголя *Vucephala clangula*, креха середнього *Mergus serrator* та креха малого *Mergus albellus*.

Завдяки тому, що водойма не замерзає взимку, вона є важливим місцем поселення багатьох видів ссавців у регіоні, зокрема – видри, та інших, надаючи їх умови для існування в критичний період року. Виявлений також горностаї.

Критерій 5: Під час міграційних та зимового періодів на водосховищі концентруються понад 20 тис. водоплавних птахів. Найбільша чисельність птахів була відмічена в грудні 1996 р. – 24,5 тис. птахів. За останні роки чисельність птахів виглядала наступним чином: 2006 – 21,8 тис., 2007 – 20,4 тис., 2008 – 19, 6 тис.

Критерій 6: На досліджуваній ділянці зимує понад 1 % європейської зимової популяції гоголя та до 25 % української зимової популяції креха малого.

Біогеографічна характеристика (потрібна, коли вказані критерій 1): Зоогеографічне районування: Європейсько-Сибірська бореальна підобласть, Європейсько-Західносибірська лісова провінція, Центрально-Європейський округ, Карпатський район, Східно-передгірська ділянка (Щербак, 1988) (критерії 2-6)

Фізичні особливості ВБУ: Водосховище розташоване у широкій долині р. Гнила Липа і постачається водою за її рахунок. Довжина водосховища становить 6,5 км, а ширина – 3,5 км. Глибина коливається в межах 2-4 м. Правий берег високий і крутий, лівий – пологий. Клімат території помірно-континентальний, з невеликими різницями температур літа і зими та високою зволоженістю.

Фізичні особливості водозбірної території: Басейн ВБУ займає площу близько 800 км², визначається висотами у 220-460 м і характеризується помірним континентальним макрокліматом. Він охоплює лесові горбогір'я Низького та Високого Опілля, зайняті, відповідно, природними грабово-дубовими та грабово-буковими лісами під сірими лісовими та чорноземними опідзоленими ґрунтами. Природна рослинність басейну значною мірою заміщена сільськогосподарськими угіддями, поселеннями та культурними деревостанами.

Гідрологічні цінності: Бурштинське водосховище розташоване на лівій притоці Дністра - річці Гнила Липа. Через незначний нахил земної поверхні, по якій вона протікає, швидкість течії не перевищує 0,2-0,3 м/с. Перепади ширини ріки становлять від 2 до 5 метрів, глибина коливається від 0,5 до 1,5 м. Весняні паводки піднімають рівень води на 1-2,5 м. Взимку на 2-3 тижні ріка замерзає. Бурштинське водосховище відіграє важливу роль у регулюванні паводкового режиму, оскільки дає можливість регулювати рівень води.

Типи ВБУ:

М - постійні річки/струмки/ручаї; включаючи водоспади;

Xf - прісноводні водно-болотні угіддя з домінуванням дерев; включаючи прісноводні заболочені ліси, сезонно затоплювані ліси, заліснені болота на мінеральних ґрунтах

Суходільні: 6.

Загальні екологічні особливості: Основними місцеперебуваннями тварин на цій території є водойма і її прибережна зона.

Водосховище розташоване у широкій долині і постачається водою з р. Гнила Липа. Правий берег високий і крутий, лівий – пологий. Довжина 6,5 км, ширина до 3,5 км Площа водного дзеркала 12,6 км². Водосховище взимку позбавлене криги, береги водойми порослі верболозами і плодоносними рослинами. Глибина коливається в межах 2-4 м. Середня температура води взимку 6-8°C. Близько 5 % площі водойми (біля західного берега) заросла очеретом. У січні-лютому водойма замерзає частково біля греблі, лід скресає в березні. Вздовж правого берега тягнеться канал довжиною 5 км, яким тепла вода від ТЕС поступає у водосховище.

Цінна флора, рослинність та біотопи: Виявлено рослинні угруповання, які належать до «Зеленої книги...» (1987), зокрема реліктова формація *Numphareta luteae*.

Цінна фауна:

Птахи. Водосховище є одним з двох місць у Передкарпатті (разом з долиною Дністра) де зимують занесені до Червоної книги України такі види водоплавних птахів, як гоголь (до 7 тис. особини), чернь білоока *Aythya nyroca* (окремі ос.) та крех середній (окремі ос.). Під час міграційних періодів та зимівлі тут зупиняються на відпочинок крижень (понад 12 тис. ос.),

попелюх (понад 3 тис.), свищ (понад 1,5 тис.), сіра гуска (понад 1 тис.) та ін. Лише на цій водоймі зимують пірникози, лиска, водяна курочка і ще понад 20 видів водоплавних і навколо водних птахів. Час-від-часу тут з'являються гагара чорношия *Gavia arctica*, чорна морська *Aythya marila*, турпан *Melanitta fusca*, морянка *Clangula hyemalis*, мартин чорнокрилий *Larus fuscus* та інші рідкісні для заходу України види.

Ссавці. Протягом цілого року ВБУ є важливим місцем поселення і кормодобування для видів, занесених до Червоної книги України: видри (*Lutra lutra*), тхора лісового (*Mustela putorius*), горностая (*Mustela nivalis*), насамперед, у зимовий період року. У літній період водойма є важливим джерелом води для багатьох видів тварин. Тут виявлені такі види рукокрилих: нічниця велика (*Myotis myotis*), нетопир звичайний (*Pipistrellus pipistrellus*), вухань звичайний (*Plecotus auritus*), нічниця водяна (*Myotis daubentonii*), вечірниця руда (*Nyctalus noctula*).

Земноводні. На території ВБУ виявлені види, занесені в Додаток 2 Бернської конвенції: квакша (*Hyla arborea*), жаба гостроморда (*Rana arvalis*), кумка червоночерева (*Bombina bombina*), ропуха зелена (*Bufo viridis*), а також ропуха сіра (*Bufo bufo*), жаба озерна (*Pelophylax ridibundus*), жаба ставкова (*Pelophylax lessonae*) і жаба трав'яна (*Rana temporaria*) та ін.

Соціальні та культурні цінності: Угіддя має важливе рекреаційне, наукове та науково-пізнавальне значення для регіону. Угіддя є важливим для розвитку енергетики (тепла вода від ТЕС поступає у водосховище) та для рибальства. ВБУ відіграє важливу роль у відтворенні масових видів риб, які є об'єктом як комерційного, так і аматорського промислу.

Землеволодіння/власність на землю: ВБУ: державна форма власності. Прилеглі землі: державна, колективна та приватна форми власності на землю.

Поточне землекористування (включаючи водокористування): ВБУ: Розміщене на території Галицького НПП. Теплоенергетика, рибне господарство. Прилеглі землі: ведеться традиційні сільське та лісове господарства.

Чинники (колишні, нинішні або потенційні), які негативно впливають на екологічний характер угіддя, включаючи зміни у земле- та водокористуванні і проекти розвитку:

Найбільш негативними антропогенними чинниками, які негативно впливали на територію профілю в минулому і впливають нині, є виснажливе використання іхтіофауни, браконьєрство, розлякування представників фауни. У межах угіддя - промисловий характер використання водойми; на прилеглій території - прогресуюча урбанізація, антропогенізація.

Вжиті природоохоронні заходи: Угіддя входить до складу Галицького НПП. Природоохоронна діяльність зосереджена на охороні екосистем, науково-дослідній, туристично-рекреаційній та еколого-просвітницькій роботі. НПП відповідає IUCN категорії II. Проте НПП створений нещодавно, менеджмент план (проект організації території) НПП розробляється.

Запропоновані, але ще не виконані природоохоронні заходи: Для ефективнішої охорони ВБУ необхідно врегулювати рекреаційне навантаження на угіддя та прилеглі території та посилити контроль за полюванням та виловом риби.

Поточні наукові дослідження та можливості: Екологічні, біологічні та географічні дослідження проводяться працівниками наукового відділу Національного парку, науковцями Державного природознавчого музею НАН України, Інституту екології Карпат НАН України та Львівського національного університету імені Івана Франка.

У 2005 році, під час створення Галицького НПП, територія водосховища разом з прилеглими ставами включена до території парку. З цього моменту і по сьогодні науковий відділ національного парку на цій ділянці здійснює моніторинг біорізноманіття.

Нинішня діяльність з комунікації, освіти та громадської обізнаності, що стосується угіддя або є корисною для нього: Відділом рекреації та використання природних ресурсів Галицького НПП створена спеціальна еколого-пізнавальна стежка довжиною 10 км "Вздовж Бурштинського водосховища" по якій проводяться екскурсії для спостережень за тваринами і зимуючим птахами на водосховищі. Також у парку створений музей "Природа землі Галицької", де висвітлена флора і фауна долини Дністра. Діяльність з комунікації та освіти направлена на підвищення рівня екологічної культури шляхом поширення

природоохоронних знань через засоби масової інформації, друковані видання, семінари, “круглі столи” та конференції.

Нинішній стан рекреації і туризму: Вздовж берега водосховища проводяться пішохідні екскурсії з метою спостереження за тваринами. На берегах водойми ведеться інтенсивна спортивна риболовля. ВБУ користується значною популярністю серед туристів. Чудові краєвиди та зручне розташування приваблюють значну кількість відпочиваючих. Основними видами рекреаційних занять є оздоровчий (пікніки, пляжний відпочинок) та аматорські промисли (рибна ловля, полювання).

Юрисдикція: За охорону угіддя відповідає адміністрація Галицького НПП. Державний контроль у галузі охорони природи здійснює Державне управління охорони навколишнього природного середовища в Івано-Франківській області.

Орган управління: Дирекція Галицького НПП (м. Галич)

Бібліографічні джерела:

- 1) Абеленцев В. І., Підоплічко І. Г., Попов Б. М. Комахоїдні та кажани. – К.: Вид-во АН УРСР, 1956. – 448 с. – (Фауна України; Т. 1, вип. 1).
- 2) Башта А.-Т. Кажани (Chiroptera) Галицького НПП: попередній аналіз // Вісник Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Серія біологія. – 2007. – Вип. 7-8. – С. 165-167.
- 3) Бучко В. Бурштинське водосховище // ІВА території України: території, важливі для збереження віщового різноманіття та кількісного багатства птахів. - Київ: СофтАрт, 1999. - С. 146-147.
- 4) Бучко В.В. Оцінка стану орнітокомплексів у контексті збереження біорізноманіття (на прикладі Галицького НПП) // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Біологія. - Випуск 23. – 2008. –С. 26-32
- 5) Бучко В. В. Птахи Галицького регіонального ландшафтного парку та його околиць. Повідомлення 1. Gaviiformes, Podicipediformes, Procellariiformes, Pelecaniformes, Ciconiiformes, Anseriformes // Запов. справа в Україні. – 1998а. – Т. 4, вип. 2. – С. 32-41.
- 6) Бучко В. В. Птахи Галицького регіонального ландшафтного парку та його околиць, занесені до Червоної книги України // Роль охоронюваних природних територій у збереженні біорізноманіття. – Канів, 1998б. – С. 159-161.
- 7) Зелена книга України /під загальною редакцією члена-кореспондента НАН України Я.П. Дідуха - К.: Альтерпрес, 2009. - 448 с. + 48 кольор. с.
- 8) Кийко А.О. Зимова орнітофауна Бурштинського водосховища та її охорона // Орнітофауна західних областей України та її охорона. – Луцьк, 1990. – С. 102-105.
- 9) Микитюк О. ІВА території України: території важливі для збереження видового різноманіття та кількісного багатства птахів. – К.: СофтАрт, 1999. – 324 с.
- 10) Татаринів К. А. Фауна хребетних заходу України: екологія, значення, охорона. – Львів: Вид-во Львів. ун-ту, 1973. – 257 с.
- 11) Червона книга України. Тваринний світ / за ред. І. А. Акімова. – К.: Глобалконсалтинг, 2009. – 600 с.
- 12) Червона книга України. Рослинний світ/ за ред. Я.П.Дідуха -- К.: Глобалконсалтинг, 2009.- 900 с.
- 13) Щербак Н. Н. Зоогеографическое деление Украинской ССР // Вестник зоологии. – 1988. - № 3. – С. 22-31.
- 14) [IUCN, 2008]. 2008 IUCN Red List of Threatened Species. Gland, IUCN <www.iucnredlist.org>
- 15) Birds in Europe: population estimates, trends and conservation status. – Cambridge, UK: BirdLife International. – 2004. – BirdLife Conservation Series № 12 – 374 p.
- 16) Kruhlov, I., Mukha, B., & Senchyna, B. (2008). Natural geoecosystems. In M. Roth, R. Nobis, V. Stetsuk & I. Kruhlov (Eds.), Transformation processes in the Western Ukraine. Concepts for a sustainable land use (pp. 81–98). Berlin Wiessensee Verlag.)